

CESTA DĚJINAMI

PODĚL ŘEKY EUFRAT

ONDŘEJ HAVELKA

Sumerská sexuální bohyně Inanna, akkadský bůh Šamaš, řecký bůh Zeus, Trojjediný Bůh křesťanů nebo Alláh muslimů – ti všichni mají na Blízkém východě jednu významnou spojnicí: řeku Eufkrat.

Největší a nejvýznamnější řeka Blízkého východu – téměř 3 000 km dlouhý Eufkrat – napájela nejstarší známé kultury světa, vyživovala oblasti, které se staly kolébkou naší civilizace, a byla svědkem vzniku či příchodu rozmanitých náboženství a kultur. Celé tzv. biblické pradějiny (od stvoření světa po povolání Abrahama) popisují události, jež se odehrály v oblasti napájené Eufkratem (a jeho spojencem Tigridem) od pramenů pod biblickým Araratem až k Abramově biblickému Uru v deltě řeky. Jeden z vůbec nejstarších dochovaných příběhů lidstva, velká potopa, byla podle vlivné hypotézy založena na mimořádném vylití Eufkratu v rámci pravidelných záplav. Mohutná řeka pamatuje sumerská a babylonská náboženství, rozličná městská božstva, jako např. významné měsíční božstvo Sín, zrození Hebrejů povoláním Abrahama i jejich pozdější babylonský exil na dolním toku řeky, perské náboženství, Balův kult, římský kult, Mitrovo náboženství,

manicheismus, později rozšíření křesťanství a nakonec islámu, který nyní podél toku Eufkratu dominuje. A to je pouze výčet toho nejnámějšího.

HORKÁ PŮDA

V tomto článku se vydáme po Eufkratu od pramenů až k deltě a cestou budeme podnikat různé hluboké sondy do náboženské historie. Překrásná řeka Eufkrat nabízí poutníkům neopakovatelný zážitek, ale bohužel také protéká horkou půdou, která je konstantně napájena lidskou krví. Násilí a války, které v oblasti popisují již nejstarší sumerské klínopisné tabulky a posléze Starý zákon, v dějinách kolem Eufkratu pokračovaly a železopokračují i dnes. Přesto je cesta od pramenů

Hora Ararat, na které měl přistát praotec Noe.

k deltě neopakovatelný poutnicko-religionistický zážitek a nabízí průhledy velmi hluboko do historie lidstva. Náboženské dějiny oblasti toku Eufkratu jsou mimořádně bohaté, ovšem i dnes oblast poutníkům nabízí vedle dominujícího islámu mnohé další živé náboženské tradice.

BIBLICKÝ ARARAT

Východní rameno (Murat) pramení v pohádkově krásné východoturecké krajině pod pohořím Ararat (Velký Ararat 5 137 m n. m. a Malý Ararat 3 896 m n. m.) v tzv. Arménské vysočině. Putování je v této oblasti překrásné, směrem k Arménii může cestovatel přespávat i na opuštěných zříceninách hradů. Právě s tímto impozantním pohořím je identifikována biblická hora Ararat, kde měl Noe přistát se svou archou, jak vypráví první kniha Mojžíšova. K oblastem pramenů Eufkratu se tak váže první smlouva hebrejského Hospodina s lidstvem zpečetěná znamením duhy. Stojíme-li však u pramenů Eufkratu, můžeme jít ještě hlouběji do náboženské historie – až na samý počátek času. Vždyť První kniha Mojžíšova začíná představením ráje a vztahu Hospodina s člověkem, a právě v ráji pramení řeka, která se dále dělí na čtyři toky, přičemž jedním z nich je Eufkrat.

Foto:pavalena, nexusseven, Emrah AKYILDIZ, Can, dmitriygut

Foto: Ondřej Havelka

Z OČÍ BOHYNĚ

Jsme nyní u pramenů řeky a na počátku času, kdy se člověk podle Bible probudil do bytí osloven Bohem, ale nejsme u nejstarších dochovaných textů, neboť pramen tohoto příběhu není starší než tři tisíciletí. Vydejme se proto proti proudu literární historie ještě dál, kam až nás dovedou nejstarší dochované klínopisné sumerské texty. Řeka Eufkrat se objevuje v eposu o Gilgamešovi: „Ať oplakává tebe svatý Eufkrat, u něhož jsme čerpali do měchu vodu. Ať oplakávají tě muži Uruku šířého, hrozeného ... my zabili jsme býka města.“ Nejstarší dochovaná sumerská verze je čtyři tisíciletí stará. Gilgameš – ze dvou třetin bůh a z jedné třetiny člověk – byl podle příběhu král města Uruku (v dnešním Iráku asi 230 km jihovýchodně od Bagdádu), města ležícího na Eufkratu, k němuž se dostaneme níže

ve dolním toku. Řeka se objevuje i v dalších mladších klínopisných textech, které však – podobně jako Tóra – vyprávějí o samém počátku stvoření. Podle významného babylonského mýtu o stvoření pramení řeka Eufkrat a Tigris z očí zabitých bohyň Tiamat. Eufkrat měl vytrysknout z levého oka bohyň poté, co na její oddělené hlavě bůh Marduk navršil horu (kterou je snad míněn Ararat).

Pokračování přístě

Voda v próze a poezii – I. část

DOMINIK RUBÁŠ

„Dobrý den,“ pozdravil malý princ. „Dobrý den,“ řekl obchodník. Byl to obchodník s pilulkami utišujícími žízeň. Když člověk polkne jednu týdně, nemusí už pít. „Proč to prodáváš?“ zeptal se malý princ. „Je to úspora času,“ odpověděl obchodník. „Znalci to vypočítali. Ušetří se padesát tři minuty za týden.“ „A co se udělá s těmito padesáti třemi minutami?“ „Co kdo chce...“ „Kdybych já měl padesát tři minuty nazbyt,“ řekl malý princ, „šel bych docela pomaloučku ke studánce...“

Tentokrát začínáme „Okénko“ trochu jinak. Citátem z jedné z nejoblíbenějších knih. Asi jste poznali Malého prince od Antoina de Saint-Exupéryho. Doposud jsme se v „Okénku“ o vodě něco učili. Rozvíjeli naše vědomosti. Vědomosti jsou zajisté důležité, ale nejsou tím jediným, co bychom v životě měli zdokonalovat. Minimálně stejně tak důležité jsou naše postoje, hodnoty, které zastáváme... Důležitá je i naše víra. Rád bych se proto v tomto čísle a v číslech nadcházejících věnoval tématu VODA z pohledu prózy a poezie. Ukážeme si pár příkladů, jak se spisovatelé a básníci inspirovali vodou ve svých dílech a zkusíme najít poslání, která si z nich můžeme odnést.

Z výše citovaného úryvku je cítit vděčnost, skromnost, pokora malého prince a zároveň je text zrcadlem současné, často konzumní společnosti. Lidé se stále za něčím honí, spěchají, aby ušetřili čas, „vyrobí pilulky k utišení žízně“. Neuniká ovšem takovým lidem podstata skutečného žití a bytí? Co nás naplní větším štěstím? Půjdemeli krásnou přírodou pomalu ke studánce, kde se napijeme toho nej-

zácnějšího daru přírody – čisté vody? Nebo když naši žízeň utišíme pilulkou – tak abychom neztráceli čas během uspěchaného dne? Na tyto otázky si každý musí odpovědět sám. Exupéry nám však chce sdělit, že „voda může dělat dobře i srdci“. A že jinak bude chutnat voda přijímaná s vděčností a jinak umělá pilulka vyrobená jen z důvodu úspory času. Zamysleme se nad tím. A budme skutečně vděční za ty Boží dary, které nás obklopují, a neberme je jako samozřejmost. Najděme si čas na sebe, na své blízké, na vodu ze studánky...

Foto: Alex_RU